ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԴԻՄՈՒՄԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Քաղ. Երևան 24 հոկտեմբերի 2022 թ.

Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը՝

Նախագահությամբ՝ Վ. Գրիգորյանի

Անդամակցությամբ՝ Ա. Խաչատրյանի

Ե. Խունդկարյանի

Քննության առնելով Կարինե Լալազարյանի անհատական դիմումի ընդունելիության հարցը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց.

1. Կարինե Լալազարյանը (ներկայացուցիչ՝ փաստաբան Մարտիկ Մարտիրոսյան) դիմել է Սահմանադրական դատարան (դիմումը Սահմանադրական դատարան է մուտքագրվել 2022 թվականի հոկտեմբերի 3-ին)՝ խնդրելով.

«Որոշել ՀՀ քրեական օրենսգրքի (ՀՕ-528-Ն, ընդունված՝ 18.08.2003 թ., ուժը կորցրել է 01.07.2022 թ.) 75-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի (ՀՕ-248-Ն, ընդունված 01.07.1998 թ.) 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի իրավակիրառ պրակտիկայում տրված մեկնաբանությունը Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 28, 29, 61-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 66, 72, 78 և 79-րդ հոդվածներին համապատասխանությունը»:

2. Դիմողը նշում է, որ քննչական կոմիտեի Շիրակի մարզային քննչական վարչությունում քննվող քրեական գործով իրեն մեղադրանք է առաջադրվել մի շարք հանցագործություններ կատարելու համար, որոնց համար քրեական պատասխանատվության ենթարկելու վաղեմության ժամկետներն անցել են:

Դիմողը հայտնում է, որ վարույթն իրականացնող մարմնին ներկայացրել է գրավոր միջնորդություն՝ առաջարկելով դրանում նշված արարքների մասով դադարեցնել իր նկատմամբ քրեական հետապնդումը՝ վաղեմության ժամկետներն անցնելու հիմքով: Նշում է, որ 2020 թվականի սեպտեմբերի 3-ի որոշմամբ միջնորդությունը մերժվել է այն պատճառաբանությամբ, որ նրան մեղսագրվում են հանցավոր արարքներ, որոնցից յուրաքանչյուր հաջորդն ընդհատել է նախորդի վաղեմության ժամկետը:

Դիմողը հայտնում է, որ վարույթն իրականացնող մարմնի հիշյալ որոշման դեմ բողոք է ներկայացրել Շիրակի մարզի դատախազին, որը 2020 թվականի հոկտեմբերի 5-ի՝ բողոքը քննության առնելու մասին որոշմամբ մերժվել է: Ըստ դիմողի՝ դատախազը մերժումը պատճառաբանել է նրանով, որ մեղադրյալին վերագրվող հանցագործությունները քննվում են նույն վարույթում, և որ վերջինս ամեն տարի կատարել է հանցավոր արարքներ, որոնցից յուրաքանչյուրն ընդհատել է նախորդի վաղեմության ժամկետները:

Դիմողը նշում է, որ հիշյալ որոշումները բողոքարկել է դատական կարգով: Շիրակի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2021 թվականի հունիսի 29-ի որոշմամբ մերժել է ներկայացված բողոքը՝ արձանագրելով,

որ նախաքննական մարմինը գործել է օրենքին համապատասխան, թույլ չի տվել նյութական կամ դատավարական օրենսդրության պահանջների խախտում:

Նշվում է, որ Շիրակի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի որոշումը բողոքարկվել է վերաքննիչ քրեական դատարան, որը 2021 թվականի օգոստոսի 31-ի որոշմամբ մերժել է վերաքննիչ բողոքը՝ արձանագրելով, որ վարույթ իրականացնող մարմնի և դատախազության պատճառաբանությունները համապատասխանում են Վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումներին, և առաջին ատյանի դատարանը թույլ չի տվել գործի ելքի վրա ազդեցություն ունեցող դատական սխալ: Վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշման դեմ ներկայացվել է վճռաբեկ բողոք, որը վարույթ ընդունելը Վճռաբեկ դատարանը մերժել է 2022 թվականի մարտի 29-ի որոշմամբ:

Դիմողը նշում է, որ Սահմանադրության 72-րդ հոդվածով ամրագրված է հանցագործություններ սահմանելիս և պատիժներ նշանակելիս օրինականության սկզբունքը: Վկայակոչելով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի իրավական դիրքորոշումները՝ դիմողը գտնում է, որ եթե հանցագործությունը կատարելու պահին սահմանված է որոշակի ժամկետ, որի ավարտից հետո անձը չի կարող ենթարկվել քրեական պատասխանատվության, ապա այդ ժամկետի ավարտից հետո անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելը կհանգեցնի Սահմանադրության 72-րդ հոդվածով ամրագրված սկզբունքի խախտման:

Դիմողը ներկայացրել է տարբեր դատարանների ակտեր՝ այդ թվում Վճռաբեկ դատարանի որոշումներ, և նշել, որ քրեական պատասխանատվության ենթարկելու վաղեմության ժամկետների ընդհատման հարցի շուրջ ձևավորվել են տարբեր մոտեցումներ:

Ըստ դիմողի՝ եթե անձին վերագրվող մի քանի հանցագործություններից յուրաքանչյուրով քննությունն իրականացվում է տարբեր վարույթների շրջանակում, ապա որևէ վարույթով քրեական հետապնդումը՝ վաղեմության ժամկետն անցնելու հիմքով, դադարեցնելուն խոչընդոտ չկա, և վաղեմության ժամկետն ընդհատված չի համարվում, քանի որ մինչև մյուս վարույթներով կայացված դատավճիռների օրինական ուժի մեջ մտնելն անձը համարվում է անմեղ: Դիմողի պնդմամբ այն

դեպքում արդեն, եթե անձին մեղսագրվող մի քանի արարքների կատարման փաստերը քննվում են մեկ վարույթում, վարույթի ընթացքում վաղեմության ժամկետն անցնելու հիմքով քրեական հետապնդումը չի դադարեցվում, քննարկվում է վաղեմության ժամկետի ընդհատման հարցը:

Ըստ դիմողի՝ ստացվում է, որ տարբեր վարույթներում քննվող գործերով անձը կարող է օգտվել իր իրավունքից և պատասխանատվությունից ազատվել, իսկ միևնույն վարույթի շրջանակներում չի կարող օգտվել իր իրավունքից և չազատվել պատասխանատվությունից, ինչով խախտվում է օրենքի առջև բոլորի հավասարության սկզբունքը, քանզի անձի իրավունքի իրացումը պայմանավորվում է այն հանգամանքով, թե արդյոք նրա գործը քննվում է մեկ, թե մի քանի վարույթներում:

Դիմողը գտնում է, որ 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված՝ քրեական օրենսգրքի 75-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, ինչպես նաև 1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված՝ Քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետը սխալ են կիրառվում:

3. Ուսումնասիրելով սույն անհատական դիմումը և դրան կից ներկայացված դատական ակտերը, ինչպես նաև ղեկավարվելով Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով և հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 29 և 69-րդ հոդվածների պահանջները՝ Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը գտնում է, որ սույն անհատական դիմումով գործի քննությունը ենթակա է մերժման՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետի համաձայն՝ Սահմանադրական դատարան կարող է դիմել յուրաքանչյուր ոք՝ կոնկրետ գործով, երբ առկա է դատարանի վերջնական ակտը, սպառվել են դատական պաշտպանության բոլոր միջոցները և վիճարկում է այդ ակտով իր նկատմամբ կիրառված նորմատիվ իրավական ակտի դրույթի սահմանադրականությունը, ինչը հանգեցրել է Սահմանադրության 2-րդ գլխում ամրագրված իր հիմնական իրավունքների և ազատությունների խախտման՝ հաշվի առնելով նաև համապատասխան դրույթին իրավակիրառ պրակտիկայում տրված մեկնաբանությունը:

Սահմանադրական վերոհիշյալ նորմն իր ամրագրումն է ստացել նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 69-րդ հոդվածի 1-ին մասում:

«Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 69-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ անհատական դիմումներով գործի քննությունը, ի լրումն սույն օրենքի 29-րդ հոդվածով նախատեսված դեպքերի, կարող է մերժվել նաև այն դեպքերում, երբ անհատական դիմումն ակնհայտ անհիմն է, կամ դիմողը չի սպառել դատական պաշտպանության բոլոր միջոցները:

Շիրակի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից դիմողի գործով 2021 թվականի հունիսի 29-ին կայացված թիվ ՇԴ/0038/11/20 որոշմամբ արձանագրվել է հետևյալը. «(…) ներկայումս Կ. Լալազարյանի վերաբերյալ քրեական գործը հաստատված մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է Շիրակի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան՝ ըստ էության քննության առնելու համար, իսկ Վճռաբեկ դատարանի ձևավորած կայուն նախադեպային իրավունքի համաձայն՝ *այն դեպքում, երբ անձին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու վաղեմության ժամկետը լրանում է գործի դատական քննության փուլում, այդ հիմքով նրա նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու ընթացակարգի իրականացման պարտականությունը կրում է դատարանը (…),* որպիսի պայմաններում (…), երբ քրեական գործը գտնվում է Դատարանի վարույթում, հիշյալ վեճի լուծման և վաղեմության ժամկետը լրանալու վերաբերյալ որոշում կայացնելու լիազորությունը պատկանում է քրեական գործն ըստ էության քննող դատարանին և ո՛չ քննիչի որոշումը, և ո՛չ էլ Դատարանի սույն որոշումը չեն կարող խոչընդոտ հանդիսանալ գործն ըստ էության քննող Դատարանի համար վաղեմության ժամկետներն անցած լինելու դեպքում կայացնելու օրենքով նախատեսված համապատասխան որոշում»:

1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված Քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի համաձայն՝ քրեական գործ չի կարող հարուցվել և քրեական հետապնդում չի կարող իրականացվել, իսկ հարուցված քրեական գործի վարույթը ենթակա է կարճման, եթե անցել են վաղեմության

ժամկետները: Նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ դատարանը, հայտնաբերելով քրեական հետապնդումը բացառող հանգամանքներ, լուծում է ամբաստանյալի նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հարցը:

2021 թվականի հունիսի 30-ին ընդունված Քրեական դատավարության օրենսգրքի 7-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ քրեական վարույթն իրականացնող մարմինը դատարանն է՝ մեղադրական եզրակացությունը դատախազից ստանալու պահից մինչև քրեական վարույթի ավարտը, ինչպես նաև դատական երաշխիքների վարույթներով:

Նույն օրենսգրքի 12-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի համաձայն՝ քրեական հետապնդում չպետք է հարուցվի, իսկ հարուցված քրեական հետապնդումը ենթակա է դադարեցման, եթե առկա է Քրեական օրենսգրքով նախատեսված՝ քրեական պատասխանատվությունը բացառող որևէ հանգամանք (բացառությամբ անմեղսունակության):

Տվյալ դեպքում Սահմանադրական դատարան ներկայացված դիմումը վերաբերում է վաղեմության ժամկետն անցնելու հիմքով դիմողին քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հարցի քննարկմանը մինչդատական վարույթի շրջանակում: Միաժամանակ, վաղեմության ժամկետն անցնելու հիմքով դիմողին քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հարցը ենթակա է քննարկման նաև դատարանի կողմից դատական քննության փուլում, որի շրջանակում կայացված դատական ակտն էլ դիմողի կողմից կարող է բողոքարկվել վերադաս դատական ատյաններ:

Նման պայմաններում Սահմանադրական դատարանի դատական կազմն արձանագրում է, որ դիմողի գործով վաղեմության ժամկետն անցնելու հիմքով վերջինիս քրեական պատասխանատվությունից ազատելու հարցի մասով դատական պաշտպանության ոչ բոլոր ատյաններն են սպառված:

Ելնելով վերոշարադրյալից և ղեկավարվելով Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով և նույն հոդվածի 6-րդ մասով, ինչպես նաև հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 29-րդ

հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետը, 69-րդ հոդվածի 1-ին, 5-րդ և 6-րդ մասերի պահանջ-ները՝ Սահմանադրական դատարանի դատական կազմը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց.

Կարինե Լալազարյանի անհատական դիմումով գործի քննությունը մերժել:

Նախագահող՝ Վ. Գրիգորյան

Անդամներ՝ Ա. Խաչատրյան

Ե. Խունդկարյան

24 հոկտեմբերի 2022 թվականի
ՍԴԴԿՈ-58